

Анна Трушкіна

*студентка 2-го курсу магістратури
освітньо-професійна програма «Бізнес-адміністрування (універсальна)»
галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 073 Менеджмент
anntrue04@gmail.com*

Людмила Петренко

д.е.н., проф. кафедри бізнес-економіки та підприємництва КНЕУ

Liudmyla Petrenko

*Dr. of Economics, professor of the Business Economics
and Entrepreneurship Department of KNEU*

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В ЧАСИ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ: ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДАХ ХОРВАТІЇ, ГРУЗІЇ ТА ІЗРАЇЛЮ

DEVELOPMENT OF TOURISM DURING MILITARY CONFLICTS: PROSPECTS FOR UKRAINE USING THE EXAMPLES OF CROATIA, GEORGIA AND ISRAEL

Анотація. Географічне розташування, політичні рішення, історичний контекст, транспортна інфраструктура та економічна ефективність будуть ключовими факторами для росту туристичного сектору в Україні після війни. Досвід інших країн у відновленні повоєнної туристичної індустрії має слугувати фундаментом для створення української стратегії розвитку та відновлення туризму.

Abstract. Geographical location, political decisions, historical context, transport infrastructure, and economic efficiency will be key factors for the growth of Ukraine's tourism sector after the war. The experience of other countries in post-war tourism recovery should serve as a foundation for creating a Ukrainian strategy for tourism development and recovery.

Географічне розташування, політичні рішення, історичний контекст, транспортна інфраструктура та економічна ефективність будуть ключовими факторами для росту туристичного сектору в Україні після війни. Досвід інших країн у відновленні повоєнної туристичної індустрії має слугувати фундаментом для створення української стратегії розвитку та відновлення туризму. Особливо корисними можуть бути приклади Грузії, Хорватії та Ізраїлю, військові конфлікти в яких перетікали зовсім по-різному, що може слугувати корисним аналізом для подальшої відбудови економіки України.

В **Хорватії** під час війни в 1991-1995 роках туризм практично припинився, але завдяки масовій піар-компанії він повністю відродився, й наразі становить близько 20% її ВВП [1, 3]. Окрім таких факторів, як географічне розташування, чисті блакитні пляжі, велика кількість островів, вступ в ЄС та відносно низькі ціни, в становленні Хорватії як популярного туристичного напрямку зіграло роль також те, що країна працювала над розвитком довгострокових капітальних фондів, які використовувалися для реінвестування 50% доходів від туризму і залучення нових інвестицій [2, 132].

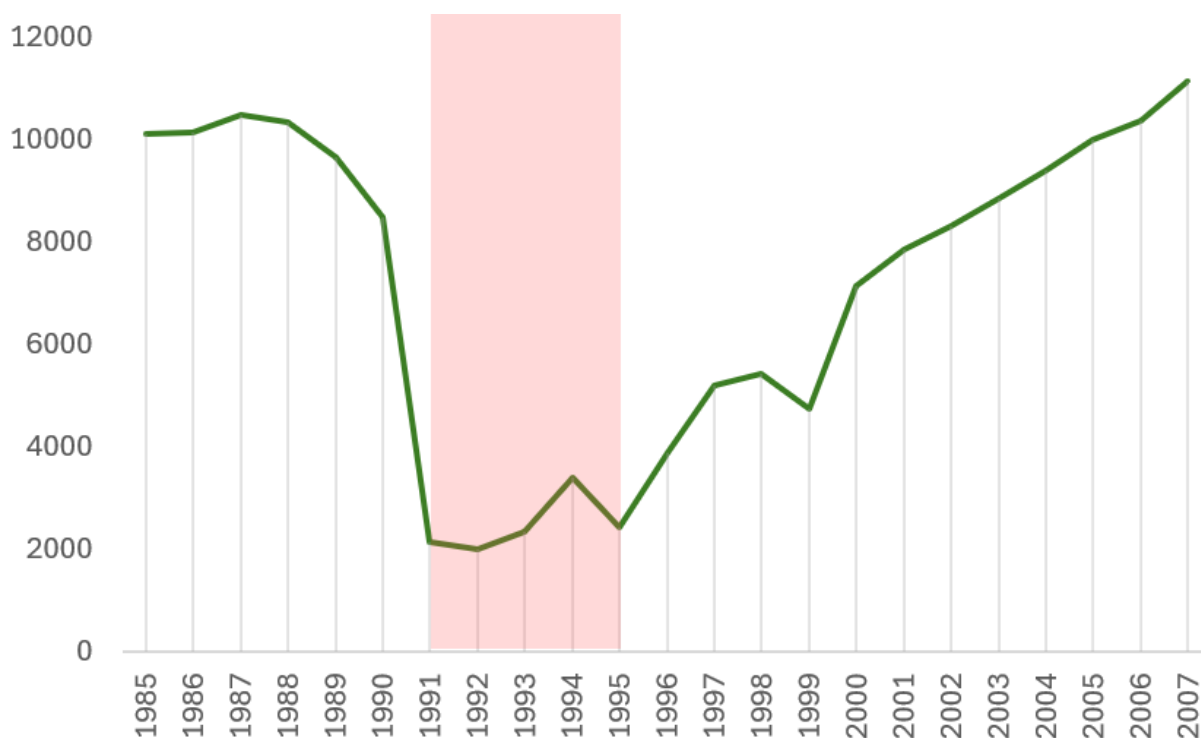

Рисунок 1. Кількість туристів в Хорватії, 1985-2007 роки [2].

Після початку російської окупації в 2008 році **Грузія** здобула міжнародне визнання як популярна туристична дестинація. Зростання інвестицій у розвиток готельної інфраструктури та туристичних сервісів сприяло зміцненню економіки й підвищенню міжнародного статусу країни як туристичного напрямку [3, 6]. Грузія значно розширила свій туристичний потенціал, залучивши більше міжнародних відвідувачів завдяки своїм культурним, географічним та історичним ресурсам. Як видно з рисунку 2, туристичний потік в Грузію зростає щороку, що свідчить про успішне відновлення та розвиток сектору після війни.

Незважаючи на тривалий конфлікт, **Ізраїль** продовжує підтримувати свою позицію популярного туристичного напрямку. Туристична інфраструктура Ізраїлю повністю адаптована до умов війни, й до 2023 року значного впливу на туризм конфлікт з Палестиною не здійснив (див. рисунок 3). Туризм забезпечував зайнятість близько 6% населення [7], й економіка Ізраїлю залишалась однією з найбільш стійких.

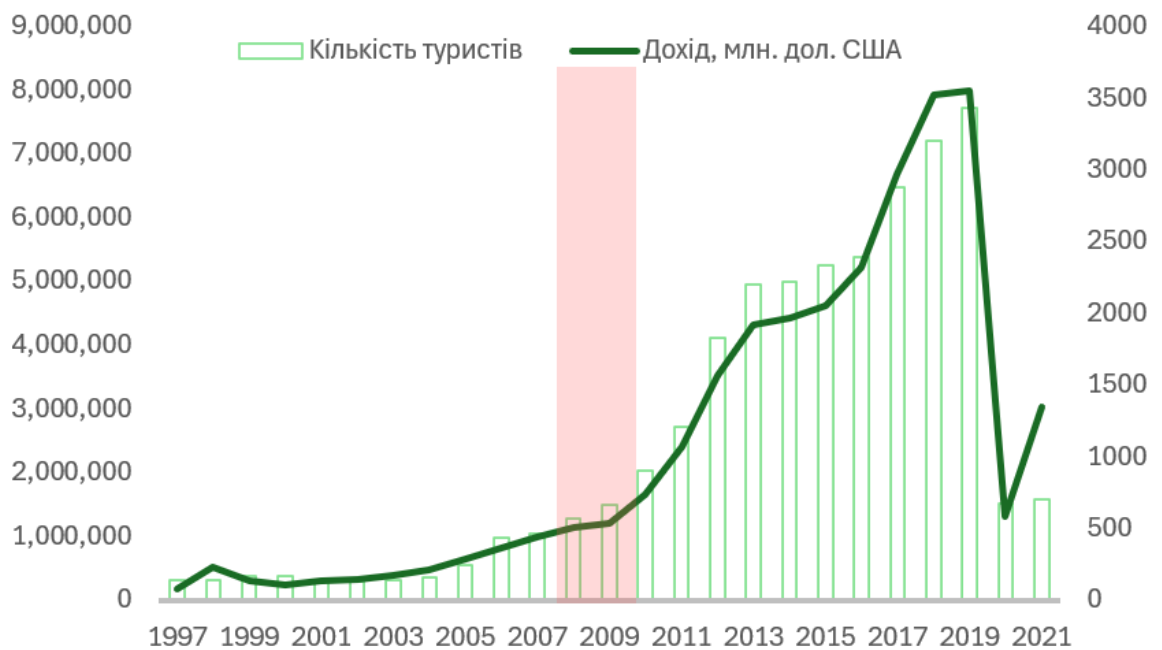

Рисунок 2. Кількість туристів та дохід від сфери туризму в Грузії, 1997-2021 роки [4; 5; 6]

Статистичні дані, опубліковані Центральним бюро статистики Ізраїлю, свідчать про зростання кількості іноземних туристів на 12,52% у 2023 році порівняно з попереднім роком, що підкреслює поступове відновлення туристичної галузі після пандемії COVID-19 [8]. Після вибуху конфлікту з хамасом 7 жовтня 2023 року, кількість туристів в Ізраїлі значно скоротилася, з 304100 у вересні до 89700 у жовтні, 38300 у листопаді та 52 800 у грудні, що вказує на безпосередній вплив конфліктів на туристичний сектор (див. рисунок 4). Однак навіть з наведених даних видно, як кількість туристів починає поступово відновлюватись, незважаючи на постійні обстріли та повітряні тривоги всередині країни.

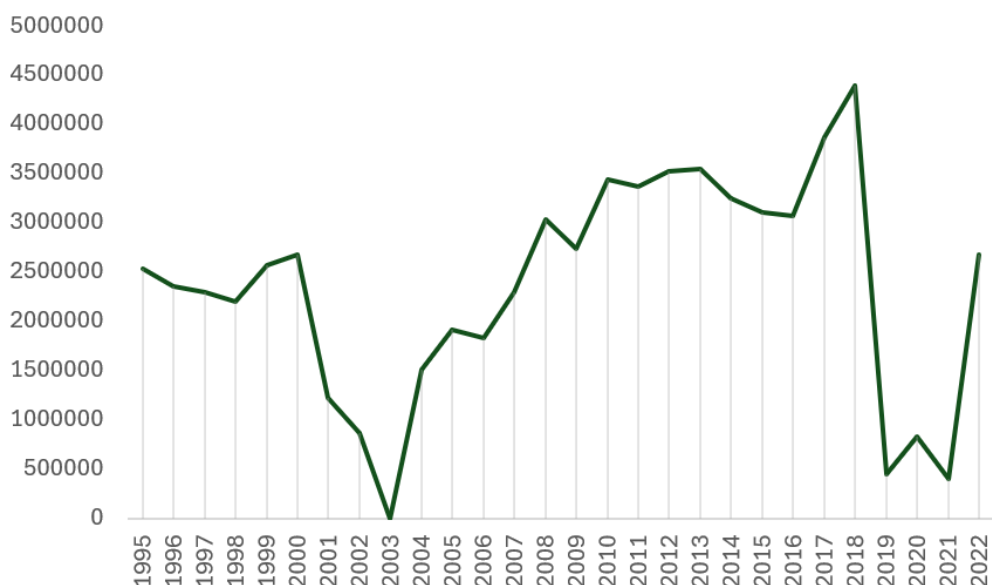

Рисунок 3. Кількість туристів в Ізраїлі, 2000-2022 роки [8; 9]

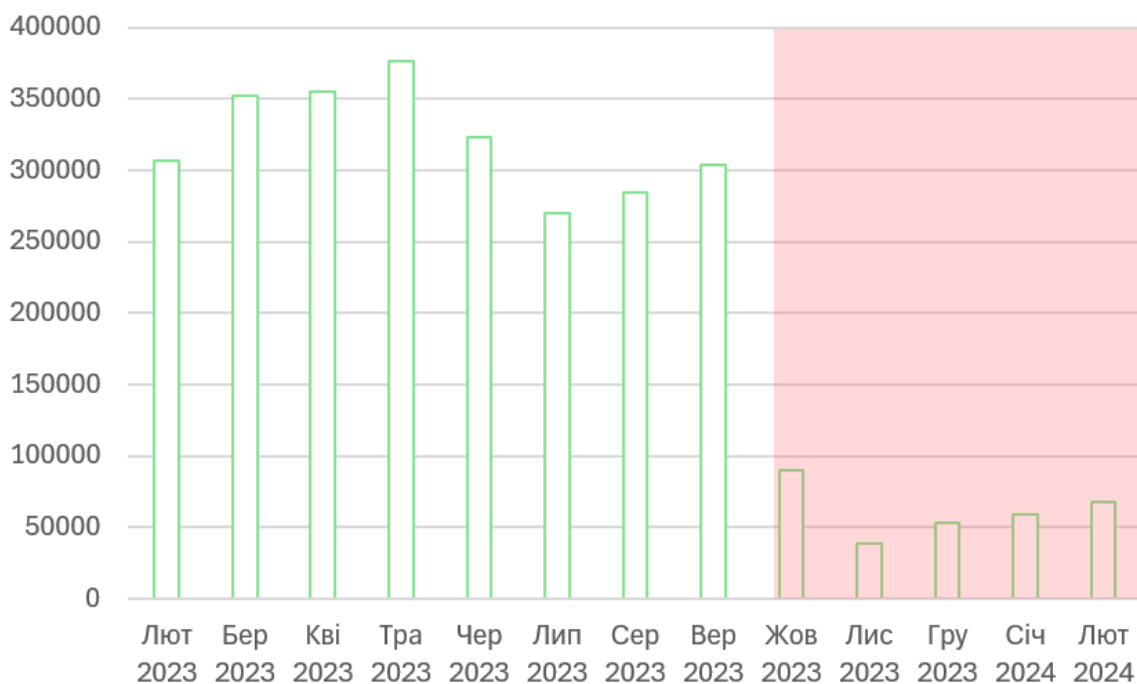

Рисунок 4. Кількість туристів в Ізраїлі, лютий 2023 – лютий 2024 років [9]

Очевидно, що війна в Україні не має аналогів в контексті сучасної історії, що унеможлиблює точне порівняння з іншими країнами, де війни також вплинули на розвиток туризму. Варто враховувати, що рівень руйнувань від війни в Україні значно перевищує руйнування в Хорватії, Ізраїлі та Грузії, а мінне забруднення є найбільшим в світі [10, 1]. Це ставить український туристичний ринок в унікальну ситуацію, тому процес відновлення туризму в Україні потребуватиме особливого підходу, про планування якого необхідно потурбуватися вже сьогодні.

Література:

1. Orsini K. Croatia's Tourism Industry: Beyond the Sun and Sea [Електронний ресурс] / K. Orsini, V. Ostojić // Economic and Financial Affairs. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/Qw4ev2Ng>.
2. Grzinic J. Croatian Tourism Offer In The War And After War Period / Jasmina Grzinic. // Yönetim Bilimleri Dergisi (Journal of Administrative Sciences). – 2010. – №8. – С. 123–135.
3. Зарубіна А. В. Особливості туризму в умовах воєнного стану / А. В. Зарубіна, Л. І. Демчук, Е. О. Сіра. // Економіка та суспільство. – 2022. – №41.
4. Tourism Statistics [Електронний ресурс] // National Statistics Office of Georgia. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/Hw4eEAy9>.
5. Georgian Tourism in Figures: Structure & Industry Data [Електронний ресурс] // Ministry of Economy and Sustainable Development of Georgia. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/Uw4eEBpP>.
6. Development of the tourism sector in Georgia from 1995 to 2021 [Електронний ресурс] // WorldData. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/sw4eROHD>.

7. International visitors in Israel from 2016 to 2022 [Электронный ресурс] // Statista. – 2022. – Режим доступа до ресурсу: <https://cutt.ly/Fw4eR0FB>.
8. International tourism, number of arrivals - Israel [Электронный ресурс] // The World Bank. – 2018. – Режим доступа до ресурсу: <https://cutt.ly/7w4eTV8T>.
9. Israel Tourist Arrivals [Электронный ресурс] // Trading Economics. – 2024. – Режим доступа до ресурсу: <https://cutt.ly/uw4eYpbb>.
10. Ukraine - Humanitarian implications of mine contamination (24 January 2024) [Электронный ресурс] // ACAPS Thematic Report. – 2024. – Режим доступа до ресурсу: <https://cutt.ly/aw4eb8Kt>.

References

1. Orsini K. Croatia's Tourism Industry: Beyond the Sun and Sea [Electronic resource] / K. Orsini, V. Ostojić // Economic and Financial Affairs. – 2018. – Mode of access to the resource: <https://cutt.ly/Qw4ev2Ng>.
2. Grzinic J. Croatian Tourism Offer In The War And After War Period / Jasmina Grzinic. // Yönetim Bilimleri Dergisi (Journal of Administrative Sciences). – 2010. – No. 8. – P. 123–135.
3. A. V. Zarubina Peculiarities of tourism in the conditions of war / A. V. Zarubina, L. I. Demchuk, E. O. Syra. // Economy and society. – 2022. – No. 41.
4. Tourism Statistics [Electronic resource] // National Statistics Office of Georgia. – 2024. – Mode of access to the resource: <https://cutt.ly/Hw4eEAy9>.
5. Georgian Tourism in Figures: Structure & Industry Data [Electronic resource] // Ministry of Economy and Sustainable Development of Georgia. – 2021. – Mode of access to the resource: <https://cutt.ly/Uw4eEBpP>.
6. Development of the tourism sector in Georgia from 1995 to 2021 [Electronic resource] // WorldData. – 2021. – Mode of access to the resource: <https://cutt.ly/sw4eROHD>.
7. International visitors in Israel from 2016 to 2022 [Electronic resource] // Statista. – 2022. – Mode of access to the resource: <https://cutt.ly/Fw4eR0FB>.
8. International tourism, number of arrivals - Israel [Electronic resource] // The World Bank. – 2018. – Mode of access to the resource: <https://cutt.ly/7w4eTV8T>.
9. Israel Tourist Arrivals [Electronic resource] // Trading Economics. – 2024. – Mode of access to the resource: <https://cutt.ly/uw4eYpbb>.
10. Ukraine - Humanitarian implications of mine contamination (24 January 2024) [Electronic resource] // ACAPS Thematic Report. – 2024. – Resource access mode: <https://cutt.ly/aw4eb8Kt>.